СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ

„Димитър А. Ценов" - Свищов

KreativEU
Knowledge & Creativity European University

Международна научно-практическа конференция

90 години дарителство, знание, иновации и устойчиво развитие в СА „Д. А. Ценов" – Свищов

Том II

5-7 ноември 2026 г.

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

90 ГОДИНИ ДАРИТЕЛСТВО, ЗНАНИЕ, ИНОВАЦИИ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ В СА „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

Свищов, 5-7 ноември 2026 г.

Посветена на 90 години от създаването на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“

Сборник с доклади

ТОМ II

Международната научно-практическа конференция е организирана при изпълнение на Административен договор № КП-06-МНФ/23 от 18.08.2026 г. (BNSF-1.010-0023-C01) на Фонд „Научни изследвания“ при МОН по Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2026

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ
Доц. д-р Марин Маринов
Ректор на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – председател
Проф. д-р Красимир Шишманов
Проф. д. н. Божидар Божинов
Проф. д-р Любчо Варамезов
Доц. д-р Маргарита Шопова
Доц. д-р Ваня Григорова
Доц. д-р Румен Ерусалимов
Доц. д-р Пламен Йорданов
Доц. д-р Драгомир Илиев
Доц. д-р Иван Марчевски
Доц. д-р Ирена Емилова
Доц. д-р Сергей Найденов
Доц. д-р Катя Личева
Проф. д-р Пенка Шишманова
Доц. д-р Елена Йорданова
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Пепа Стойкова
Доц. д-р Михаил Чиприянов
Доц. д-р Любка Илиева
Доц. д-р Теодора Филипова
Ст. преп. Елка Узунова
Ст. преп. д-р Радослав Николов

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ
Доц. д-р Здравко Любенов – *председател*
Проф. д-р Светослав Илийчовски
Проф. д-р Атанас Атанасов
Доц. д-р Галина Чиприянова
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Красимира Славева
Гл. ас. д-р Асен Божиков
Ст. преп. д-р Венцислав Диков

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ
Проф. д-р Атанас Атанасов – *председател*
Проф. д-р Светослав Илийчовски
Проф. д-р Красимир Шишманов
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Танер Исмаилов
Доц. д-р Здравко Любенов
Доц. д-р Галя Иванова-Кузманова
Доц. д-р Ирена Емилова
Доц. д-р Христо Сирашки
Доц. д-р Елена Йорданова
Доц. д-р Любка Илиева
Доц. д-р Валентин Милинов
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Венцислав Василев
Доц. д-р Зорница Петкова

Публикуваните материали са рецензирани по метода на двойно сляпо рецензиране. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете. Фонд „Научни изследвания“ не носи отговорност за съдържанието на докладите, представени на научния форум, както и за съдържанието на рекламните и други материали за него.

ISBN 978-954-23-2688-5 (print)
ISBN 978-954-23-2689-2 (online)

D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS – SVISHTOV

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

90 YEARS OF CHARITY, KNOWLEDGE, INNOVATION AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS - SVISHTOV

Svishtov, 5th - 7th November 2026

Dedicated to the 90th anniversary since the establishment of D. A. Tsenov Academy of Economics

Conference Proceedings

VOLUME II

The International Scientific and Practical Conference was organized in the implementation of Administrative Contract № КП-06-МНФ/23 of August 18, 2026 (BNSF-1.010-0023-C01), awarded by the Bulgarian National Science Fund at the Ministry of Education and Science under the Procedure for Support of International Scientific Forums Held in the Republic of Bulgaria

Tsenov Academic Publishing House
Svishtov
2026

PROGRAM COMMITTEE
Assoc. Prof. Marin Marinov, PhD
Rector of D. A. Tsenov Academy of Economics
Prof. Krasimir Shishmanov, PhD
Prof. Bozhidar Bozhinov, PhD
Prof. Lyubcho Varamezov, PhD
Assoc. Prof. Margarita Shopova, PhD
Assoc. Prof. Vanya Grigorova, PhD
Assoc. Prof. Rumen Jerusalemov, PhD
Assoc. Prof. Plamen Yordanov, PhD
Assoc. Prof. Dragomir Iliev, PhD
Assoc. Prof. Ivan Marchevski, PhD
Assoc. Prof. Irena Emilova, PhD
Assoc. Prof. Sergey Naydenov, PhD
Assoc. Prof. Katya Licheva, PhD
Prof. Penka Shishmanova, PhD
Assoc. Prof. Elena Yordanova, PhD
Assoc. Prof. Plamen Petkov, PhD
Assoc. Prof. Pepa Stoykova, PhD
Assoc. Prof. Mihail Chipriyanov, PhD
Assoc. Prof. Lyubka Ilieva, PhD
Assoc. Prof. Teodora Filipova, PhD
Senior Lecturer Elka Uzunova
Senior Lecturer Radoslav Nikolov, PhD

ORGANIZING COMMITTEE
Assoc. Prof. Zdravko Lyubenov. PhD, Chairman
Prof. Svetoslav Iliychovski, PhD
Prof. Atanas Atanasov, PhD
Assoc. Prof. Galina Chipriyanova, PhD
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, PhD
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, PhD
Ch. Assist. Prof. Asen Bozhikov, PhD
Sen. Lect. Ventsislav Dikov

EDITORIAL BOARD
Prof. Atanas Atanasov, PhD – Chair
Prof. Svetoslav Iliychovski, PhD
Assoc. Prof. Iskra Panteleeva, PhD
Prof. Krasimir Shishmanov, PhD
Assoc. Prof. Taner Ismailov, PhD
Assoc. Prof. Zdravko Lyubenov, PhD
Assoc. Prof. Galya Ivanova-Kuzmanova, PhD
Assoc. Prof. Irena Emilova, PhD
Assoc. Prof. Hristo Sirashki, PhD
Assoc. Prof. Elena Yordanova, PhD
Assoc. Prof. Lyubka Ilieva, PhD
Assoc. Prof. Valentin Milinov, PhD
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, PhD
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, PhD
Assoc. Prof. Ventsislav Vasilev, PhD
Assoc. Prof. Zornitsa Petkova, PhD

The published materials have been peer-reviewed using the double-blind review method. The authors are solely responsible for the content of the materials, the opinions expressed, the data used, the cited sources, and the linguistic formatting of the texts. The Bulgarian National Science Fund bears no responsibility for the content of the papers presented at the scientific forum, nor for the content of its promotional or other materials.

ISBN 978-954-23-2688-5 (print)
ISBN 978-954-23-2689-2 (online)

СЪДЪРЖАНИЕ

ТОМ II
МЕНИДЖМЪНТ, МАРКЕТИНГ, ПЛАНИРАНЕ, МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА, БИЗНЕС ИНФОРМАТИКА

ИЗСЛЕДВАНЕ НА ГОТОВНОСТТА, НАГЛАСИТЕ И ПОТРЕБНОСТИТЕ НА ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ ОТ СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ
Проф. д.н. Борислав Борисов, гл. ас. д-р Юлиян Господинов..... 9

THE PLACE AND ROLE OF UKRAINE IN ENSURING THE EU'S EXTERNAL ECONOMIC SECURITY
Prof. D.Sc. (Economics) Illya Khadzhynov..... 18

SHADOW DIGITAL ECONOMY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT
Prof. DSC Serghei Ohrimenco, Prof. DSC Dinara Orlova, Prof. PhD Tatiana Manasterska, Valeriu Cernei, Partner, IT Audit&Advisory..... 24

УПРАВЛЕНИЕТО НА ЗНАНИЕТО КАТО МЕХАНИЗЪМ ЗА ФОРМИРАНЕ НА ИНОВАЦИОННА СПОСОБНОСТ И ИНОВАЦИОННО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО (ТЕОРЕТИЧЕН ПРЕГЛЕД И КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА)
Проф. д-р Любчо Варамезов, докторант Стела Маринова..... 32

СТРАТЕГИЧЕСКАТА ДЪЛБОЧИНА (ВЪЗХОДЪТ) И НЕСТРАТЕГИЧЕСКАТА ПЛИТКОСТ (УПАДЪКЪТ) – КАЗУСЪТ НА СВИЩОВСКАТА АКАДЕМИЯ
Проф. д-р Никола Янков..... 40

LEAN MARKETING – СЪВРЕМЕНЕН ПОДХОД ЗА ТРАНСФОРМАЦИЯ НА МАРКЕТИНГОВАТА СТРАТЕГИЯ
Доц. д-р Ваня Григорова..... 48

ПОЗИЦИОНИРАНЕ НА ТЪРГОВСКА МАРКА В ДИГИТАЛНА СРЕДА
Доц. д-р Ваня Григорова, Александра Иванова, студент..... 56

СЪВРЕМЕННИ ПОДХОДИ ЗА ПРОДУКТОВА ИНОВАЦИЯ В КОЗМЕТИЧНИЯ СЕКТОР
Доц. д-р Ваня Григорова, Марая Драганова, студент..... 64

ДЕТЕРМИНАНТИ НА ТЪРСЕНЕТО НА ЗАСТРАХОВКИ СРЕЩУ ТЪРГОВСКИ РИСК
Доц. д-р Ваня Григорова, докторант Николай Марков,..... 71

ВЛИЯНИЕ НА ДИГИТАЛНИЯ БЪРНАУТ ВЪРХУ ПОТРЕБИТЕЛСКОТО ПОВЕДЕНИЕ
Доц. д-р Ваня Григорова, Пламена Жекова, студент..... 79

INTERNATIONAL ECONOMIC INTEGRATION AND STRUCTURAL RESILIENCE
Assoc. Prof., PhD Giga Abuseridze, Assoc. Prof. PhD Anatoliy Asenov..... 87

ПАРТИСИПАТИВНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ В ИНОВАЦИОННИТЕ МРЕЖИ
Доц. д-р Евелина Парашкевова, проф. д-р Маргарита Богданова, доц. д-р Александра Пенишевич, проф. д-р Бранислав Санчанин" 93

ОСОБЕНОСТИ НА СЪВРЕМЕННИЯ МЕЖДУНАРОДЕН БИЗНЕС
Доц. д-р Здравко Любенов 101

CONVERGENCE OR DIVERGENCE? DIGITAL TRANSFORMATION AND EMERGING INTERNATIONAL MARKETING TRENDS IN ROMANIA AND BULGARIA
Assoc. Prof. Cătălin Deatcu-Gavril PhD, assoc. Prof. Alexander Ganchev PhD, Ivaylo Marinov PhD, Vlad-Mihai Panait PhD, Ec. Elena Deatcu-Gavril 108

CYBERSECURITY AND OPERATIONAL RISK IN THE ERA OF DIGITAL TRANSFORMATION: CHALLENGES FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT
Assoc. Prof. Habilitated Doctor Dorogaia Irina, Caminschi Olga, PhD student, Assistant Lecturer 122

MANAGING ORGANIZATIONAL STRUCTURE CHANGES IN AN UNSTABLE ENVIRONMENT
Assoc. Prof. Habilitated Doctor Dorogaia Irina, Coval Anastasia, Assistant Lecturer 129

ДИГИТАЛНОТО РАВЕНСТВО КАТО ФАКТОР В ПРОЦЕСА НА ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ
Доц. д-р Кремена Маринова-Костова 139

ИНОВАЦИОННИ МРЕЖИ И МЕЖДУФИРМЕНО СЪТРУДНИЧЕСТВО: ФАКТОРИ, ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ И РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Любомир Тодоров, проф. д-р Дариуш Новак 146

СОЦИАЛНОМРЕЖОВИ ПОДХОД ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА МЕЖДУУНИВЕРСИТЕТСКОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО В РАМКИТЕ НА ИНИЦИАТИВАТА „ЕВРОПЕЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ“: СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ ПО ПОКАНИ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ
Доц. д-р Маруся Смокова, гл. ас. д-р Галин Стефанов 155

ЕФЕКТИВНИ КОМУНИКАЦИОННИ СТРАТЕГИИ КАТО ФАКТОР ЗА ОРГАНИЗАЦИОННА УСТОЙЧИВОСТ
Доц. д-р Милен Динков 166

ESG ПОЛИТИКИ И РЕШЕНИЯ В СТРОИТЕЛНИЯ СЕКТОР
Доц. д-р Михаил Чиприянов 172

ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА АГЕНТИТЕ С ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ ВЪРХУ СВЕТОВНАТА МРЕЖА
Доц. д-р Наталия Маринова 176

ASSESSING FACTORS AFFECTING AN ORGANIZATION’S INFORMATION SECURITY
Assoc. Prof. Olga Pugacheva, PhD 184

СТРАТЕГИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА ПАЗАРА НА ЧУЖДОЕЗИКОВИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ УСЛУГИ
Доц. д-р Пенка Горанова..... 192

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И РИСКОВЕ ПРИ ВНЕДРЯВАНЕТО НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ И АНАЛИЗ НА ГОЛЕМИ ДАННИ ЗА УСТОЙЧИВИ ВЕРИГИ ЗА ДОСТАВКИ
Доц. д-р Петя Емилова, доц. д-р Веселин Попов 198

MANAGING RESEARCH–EDUCATION SYNERGIES FOR ENGINEERING AND SCIENCE CAREER DEVELOPMENT IN THE UNIVERSITY ENVIRONMENT: THE CASE OF VALAHIA UNIVERSITY OF TÂRGOVIȘTE
Assoc. Prof. Dr. Eng., Sălișteanu I.C., Professor, Dr. Eng., Dunea D.E.C. , Professor, Dr. Eng., Coandă H.G. , Assoc. Prof., Dr. Eng., Udroiu I.N. , Professor, Dr. Croitoru G., Senior Research Scientist, Dr. Eng., Nicolescu C.M., Assoc. Prof., Dr. Bumbac M., Assoc. Prof., Dr. Eng., Alexandrescu D.C., University Lecturer Dr., Hossu A.M., Assoc. Prof., Dr. Eng., Angelescu N., Assoc. Prof., Dr. Eng., Popa I.F., University Lecturer Dr., Catangiu A. 207

УПРАВЛЕНКСИ ИЗМЕРЕНИЯ НА КОНТИНУУМА „ПРОДУКТ – УСЛУГА“: ОПЕРАЦИОННА СИСТЕМА И ТРАНСФОРМАЦИОННИ ПРОЦЕСИ
Доц. д-р Силвия Благоева, доц. д-р Ирена Емилова 217

АСПЕКТИ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА КАЧЕСТВОТО В ОРГАНИЗАЦИИТЕ ОТ ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР
Доц. д-р Христо Сирашки..... 224

НАУЧНАТА ПОЛИТИКА НА СТРАНИТЕ ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И ВЛИЯНИЕТО НА ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА
доц. д-р Цветан Дилков..... 230

ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ ЗА ПОКУПКА В СРЕДА НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ
Гл. ас. д-р Атанаска Решеткова..... 238

ОСОБЕНОСТИ В АНТИКРИЗИСНОТО УПРАВЛЕНИЕ
Гл. ас. д-р Валентин Панайотов 246

КОНВЕРГЕНЦИЯ НА ДОХОДИТЕ В РАМКИТЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ: ДЕКОМПОЗИРАНЕ НА НАЦИОНАЛНО И РЕГИОНАЛНО НИВО
Гл. ас. д-р Галин Стефанов..... 253

АДМИНИСТРАТИВНИ РЕШЕНИЯ ЗА УСТОЙЧИВИ СОЦИАЛНИ ИНВЕСТИЦИ
Гл. ас. д-р Десислава Алексиева..... 262

ВАЛУТНА ЕКСПОЗИЦИЯ И ПОДХОДИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА: ИЗСЛЕДВАНЕ НА НАУЧНАТА ЛИТЕРАТУРА
Гл. ас. д-р Димитър Костов 268

СТРАТЕГИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА СВИВАЩИТЕ СЕ ГРАДОВЕ
Гл. ас. д-р Елица Лазарова, Chrysostomos Roditis..... 281

ГЕОПОЛИТИЧЕСКИЯТ РИСК КАТО ФАКТОР ПРИ ИЗБОРА НА ЛОКАЦИЯ ЗА ПРЕКИ ЧУЖДЕСТРАННИ ИНВЕСТИЦИИ
Гл. ас. д-р Иван Ангелов 288

ПЕРИФЕРНИ ИЗЧИСЛЕНИЯ И ИНТЕРНЕТ НА НЕЩАТА: БЪДЕЩЕТО НА СВЪРЗАНИТЕ УСТРОЙСТВА
Гл. ас. д-р Искрен Таиров 296

ЕВРИСТИЧНИ СТРАТЕГИИ ЗА РЕДУКЦИЯ НА СЛОЖНОСТТА В ИКОНОМИЧЕСКОТО ПЛАНИРАНЕ ПРИ ОГРАНИЧЕНА ИНФОРМАЦИЯ
Гл. ас. д-р Надежда Веселинова 302

КАЧЕСТВО НА ТРУДОВИЯ ЖИВОТ: ОРГАНИЗАЦИОННО-ПОВЕДЕНЧЕСКИ АСПЕКТИ
Гл. ас. д-р Надежда Стефанова 310

АНАЛИЗ НА ЕФЕКТИВНОСТТА НА ОНЛАЙН МАРКЕТИНГА И KPI ПОКАЗАТЕЛИ
Гл. ас. д-р Пламен Петров 317

ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА: ФАКТОРИ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ ОТ СТУДЕНТИ ПО МАРКЕТИНГ
Гл. ас. д-р Светла Атанасова 325

ДОБРИ ПРАКТИКИ ПО ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ ОТ ДЪРЖАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ
Гл. ас. д-р Юлиян Господинов 334

RETHINKING PLACE BRANDING: STRATEGIC FRAMEWORKS AND EXECUTION TOOLS
Senior Lecturer, PhD, Aliya Turganovna Baigarina, PhD student Anar Aliyeva, Head Assist.Prof., PhD Stanislava Stoyanova-Asenova, Assoc.prof. PhD Anatoliy Asenov ... 345

ЕЗИКОВА БЛИЗОСТ И ИНСТИТУЦИОНАЛНА ИНТЕГРАЦИЯ В МЕЖДУНАРОДНАТА ТЪРГОВИЯ: КОНЦЕПТУАЛЕН ПОДХОД
Ст. преп. д-р Маргарита Михайлова, доц. д-р Драгомир Илиев 350

ОТ КОНЦЕПЦИЯТА ДО ВЪЗДЕЙСТВИЕТО: ДИЗАЙН И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА УСПЕШНИ ПРОЕКТИ ПО ПРОГРАМА „ИНТЕРРЕГ РУМЪНИЯ–БЪЛГАРИЯ“
Лектор, д-р Михаела Тинка Удриштиойу; професор, д-р Нику Джордже Биздоака 356

СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ ПРИ ПЛАНИРАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ПРОЕКТИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ
Ас. д-р Димчо Шопов 362

MANAGERIAL STRATEGIES FOR MOTIVATING THE EMPLOYEES FROM ROMANIAN PUBLIC INSTITUTIONS
Assistant Professor, Ph.D, Miruna Angela Mutu, Senior Lecturer, Ph.D, Andreea Anamaria Panagoret, Senior Lecturer, Ph.D, Dragos Mihai Panagoret, Lecturer, Ph.D, Sorina Cernat 371

MAPPING AND MITIGATING CHILDREN'S DIGITAL FOOTPRINTS IN EGYPT
Assistant Professor Nehal Lotfy H. Khalil, PhD..... 384

ЕКСПЕРТНОТО ИНТЕРВЮ В ИЗСЛЕДВАНИЯТА ПО ДИГИТАЛЕН МАРКЕТИНГ: МЕТОДОЛОГИЧНИ НАСОКИ
Ас. д-р Спасимир Цветанов..... 392

МАРКЕТИНГ, ВОДЕН ОТ НОСТАЛГИЯТА В ЕРАТА НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ – ВЪЗМОЖНОСТИ, ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ТЕНДЕНЦИИ
Ас. д-р Стелиана Василева 400

AI В ПОМОЩ НА СЕЛЕКЦИОНЕРИТЕ В ЖИВОТНОВЪДСТВОТО: ПРОТОТИП НА ИНТЕЛИГЕНТНА СИСТЕМА ЗА АНАЛИЗ НА РОДОСЛОВИЯ И ПОДПОМАГАНЕ НА РАЗВЪДНАТА ДЕЙНОСТ
Д-р инж. Пенка Чернаева, д-р инж. Петър Чернаев..... 411

АНАЛИЗ НА ПОТЕНЦИАЛА НА ИНОВАЦИОННИТЕ ПРОЕКТИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА В СЕВЕРОЗАПАДНИЯ РАЙОН ЗА ПЛАНИРАНЕ БЪЛГАРИЯ
Д-р Таня Минкова Николова..... 418

УЧАСТИЕТО В ИНИЦИАТИВАТА ЗА НАСОЧЕНА ТЪРГОВИЯ И ВИЗОВАТА ОТВОРЕНОСТ В АФРИКА
Докторант Анита Йорданова 424

СТРАТЕГИЧЕСКО ПЛАНИРАНЕ НА РАБОТНАТА СИЛА В ЗДРАВНАТА СИСТЕМА НА ГЪРЦИЯ В КОНТЕКСТА НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ДИСБАЛАНСИ И РЕГИОНАЛНИТЕ НЕРАВЕНСТВА
Докторант Анна Коллару 432

СТРАТЕГИЧЕСКО ПЛАНИРАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА КРИЗИ В АДМИНИСТРИРАНЕТО НА ОБЩЕСТВЕНОТО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ
Докторант Анна Коллару, докторант Алексиос Антониос Колларос..... 439

МОДЕЛИ НА ПУБЛИЧНО-ЧАСТНО ПАРТНЬОРСТВО ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ОБЩИНСКАТА ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА
Докторант Атанаска Василева 447

ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТТА НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ ПРОЦЕСИ В ГЛОБАЛНИТЕ АУТСОРСИНГ СТРУКТУРИ
Докторант Веселин Василев Михайлов..... 451

СВЪРЗВАЩИТЕ СТРУКТУРИ В СИСТЕМАТА НА УПРАВЛЕНИЕ – МЯСТО И РОЛЯ
Докторант Галина Гатева-Христова..... 462

МЕЖДУНАРОДНА ТЪРГОВИЯ И ИКОНОМИЧЕСКИ БАРИЕРИ
Докторант Георги Спасов Витков 467

ДЕТЕРМИНАНТИ НА КЛИЕНТСКАТА УДОВЛЕТВОРЕНОСТ В ЗАСТРАХОВАНЕТО – ПОВЕДЕНЧЕСКИ И ДИГИТАЛНИ АСПЕКТИ
Докторант Десислава Кайрякова..... 474

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ ИНТЕГРАЦИЯТА НА НЕСТРУКТУРИРАНИ И ПОЛУСТРУКТУРИРАНИ ДАННИ ВЪВ ФИНАНСОВО-СЧЕТОВОДНИТЕ СИСТЕМИ
Докторант Диян Николаев 482

WHO: TRANSFORMING ORGANIZATIONS THROUGH ESG CULTURE
PhD student Elton Rodrigo Titon 488

ВРЪЗКА МЕЖДУ ИНТЕГРИРАНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ И КРЪГОВИТЕ БИЗНЕС МОДЕЛИ
докторант Емил Найденов 496

ПРОГРАМНОТО БЮДЖЕТИРАНЕ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ: МОДЕЛ ЗА ФИНАНСОВА УСТОЙЧИВОСТ
Докторант Емилия Върбанова 504

ТРАНСФОРМАЦИЯ НА БИЗНЕС МОДЕЛИТЕ В СЕКТОРА НА ВЪЗОБНОВЯЕМАТА ЕНЕРГИЯ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ В УСЛОВИЯТА НА ЗЕЛЕНИЯ ПРЕХОД
Докторант Жени Антонова 508

ИЗБОР МЕЖДУ ЛОКАЛЕН И ОБЛАЧНО БАЗИРАН ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ В СЪВРЕМЕННИТЕ БИЗНЕС ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ
Докторант Зорница Иванова 516

ОТ ТЕОРИЯ КЪМ ПРАКТИКА: ИНТЕГРИРАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА В УПРАВЛЕНИЕТО НА ПРОЕКТИ КАТО ФАКТОР ЗА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА
Докторант Ивелина Станева 523

ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ ЗА ОПТИМИЗАЦИЯ НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ ПРОЦЕСИ В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
докторант Йоан Парашкевов Денев 528

ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ВНЕДРЯВАНЕТО НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ В МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ
Докторант Йоанна Иванова Бакалова 536

ИНФОРМАЦИОННА СИГУРНОСТ В СЪВРЕМЕННИТЕ ОБУЧИТЕЛНИ ПЛАТФОРМИ
Докторант Лора Първанова 551

ДЕФИНИРАНЕ НА БЛОКЧЕЙН: ХАРАКТЕРИСТИКИ И КЛЮЧОВИ КОМПОНЕНТИ
Докторант Любен Кирев 551

ФАКТОРИ ЗА ВНЕДРЯВАНЕ НА ИНОВАЦИИ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР
Докторант Мария Савова 557

УПРАВЛЕНИЕ НА НЕФИНАНСОВИЯ РИСК ЧРЕЗ КСО В БЪЛГАРИЯ
Докторант Мария Цветанова 565

СРАВНИТЕЛНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА МЕХАНИЗМИТЕ ЗА ВНЕДРЯВАНЕ НА КОМПЕТЕНТНОСТИ ПО ИКОНОМИКА
Докторант Милена Димитрова..... 569

СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ДИГИТАЛНИ ПЛАТФОРМИ НА БЪЛГАРСКИЯ ПАЗАР ЧРЕЗ ИНДЕКС НА ПАЗАРНАТА ПРИВЛЕКАТЕЛНОСТ (MAS): NETFLIX, TRENDYOL И TEMU
Докторант Невин Ангелова..... 573

СТЕЙБЪЛКОЙНИТЕ В ТРАНСГРАНИЧНИТЕ РАЗПЛАЩАНИЯ: ПАЗАРНА КОНЦЕНТРАЦИЯ И РЕГУЛАТОРНИ ЕФЕКТИ ОТ MICA
Докторант Пенко Ангелов Бяливанов..... 580

ДЕТЕРМИНАНТИ НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ В МЕЖДУНАРОДНИ КОМПАНИИ ЗА БИЗНЕС УСЛУГИ
Докторант Петьо Божинов..... 588

КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА НА ВНЕДРЯВАНЕТО НА ЗЕЛЕНИ ТЕХНОЛОГИИ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР
Докторант Радослав Асенов..... 596

УПРАВЛЕНСКИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР В УСЛОВИЯТА НА ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ И ОТВОРЕНИ ИНОВАЦИИ
Докторант Сание Иса..... 604

TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP AND AFFECTIVE ORGANIZATIONAL COMMITMENT: A FOCUSED NARRATIVE REVIEW
PhD student Slagjana Cvetkovska Mousa..... 611

ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ПРОПАСТТА В ЕКОЛОГИЧНИЯ ИНТЕГРИТЕТ: СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА РЕГУЛАТОРНАТА СТРОГОСТ НА СИСТЕМАТА ЗА ТЪРГОВИЯ С ЕМИСИИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И ДОБРОВОЛНИТЕ ВЪГЛЕРОДНИ ПАЗАРИ
Докторант Стефани Георгиева, Докторант, Антони Георгиев..... 618

ВНЕДРЯВАНЕ НА ГЕНЕРАТИВЕН ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ И ИНТЕЛИГЕНТНИ АГЕНТИ В БИЗНЕС АНАЛИЗА: ТЕХНИЧЕСКИ ИЛИ ОРГАНИЗАЦИОНЕН ПРОБЛЕМ
Докторант Таньо Георгиев Георгиев..... 626

РЕШЕНИЯ ЗА ИНТЕЛИГЕНТНА МОБИЛНОСТ В СМАРТ ГРАДОВЕТЕ В БЪЛГАРИЯ
Докторант инж. Тихомир Панов..... 634

ГЕОГРАФСКА ЕКСПАНЗИЯ ЧРЕЗ МРЕЖОВИ СТРАТЕГИИ В СЕЛСКОСТОПАНСКАТА ТЪРГОВИЯ
Докторант Тотю Иванов..... 639

ПРИЛАГАНЕ НА АРХИТЕКТУРИ, УПРАВЛЯВАНИ ОТ СЪБИТИЯ, И МИКРОСЪРВИСИ ЗА ИНТЕЛИГЕНТНА АВТОМАТИЗАЦИЯ В ИНДУСТРИЯ 5.0
Докторант Яница Димитрова..... 643

ГЕНЕРАТИВНИЯТ ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ КАТО КАТАЛИЗАТОР НА ПЛАТФОРМЕНАТА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯ НА МАЛКИТЕ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ
Докторант Юксела Шефкетева Брахимбашева..... 648

УЧИЛИЩЕТО КАТО СПЕЦИФИЧНА СРЕДА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТНАТА ДЕЙНОСТ
Магистър Лора Николова 656

PSYCHOLOGICAL METHODS FOR MARKETING INFLUENCE ON CONSUMER BEHAVIOR
Anna Grigorova, student 663

DIGITAL TRANSFORMATION AND CUSTOMER RELATIONSHIP MANAGEMENT IN SMES: A COMPARATIVE STUDY OF ROMANIA AND BULGARIA
Student Elena Deatcu – Gavril, Student Adriana – Daniela Urucu, Student Diana – Marina Vasile, Student Angelo – Patrick – Cosmin Baicu..... 670

СЪВРЕМЕННОТО ПРЕДПРИЯТИЕ В УСЛОВИЯ НА ГЛОБАЛИЗАЦИЯ И ДИГИТАЛИЗАЦИЯ
Студент Милена Христова 679

СТРАТЕГИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА СВИВАЩИТЕ СЕ ГРАДОВЕ

Гл. ас. д-р Елица Лазарова[1]
Chrysostomos Roditis

Резюме: *Публикацията има за цел да изследва стратегическите аспекти на свиващите се градове в Европейски и национален контекст. За постигане на поставената цел е направен литературен преглед, изследвана е стратегическата рамка на европейско и национално равнище относно демографските промени и са анализирани всички 265 общини в Р България за периода 2010-2024 г., разделени в три петгодишни периода и разпределени по типове свиване.*

Ключови думи: *стратегическа рамка, свиващи се градове, типология на свиващите се градове, демографски промени*

JEL: O2, J11

STRATEGIC ASPECTS OF SHRINKING CITIES

Head Assist. Prof. Elitsa Lazarova, PhD
Chrysostomos Roditis

Abstract: *The aim of this publication is to examine the strategic aspects of shrinking cities in an European and national context. To achieve this aim, a literature review has been conducted, the strategic framework at European and national level regarding demographic crises has been examined, and all 265 municipalities in the Republic of Bulgaria for the period 2010–2024 have been analysed, divided into three five-year periods and categorised by type of decline.*

Key words*: strategic framework, shrinking towns, typology of shrinking towns, demographic crises*

JEL: O2, J11

1. Въведение

Свиването на градовете се утвърждава като един от определящите демографски и пространствени процеси в съвременна Европа. То засяга както малки, така и големи градове, а причините за него са тясно свързани със спецификата на конкретната територия.

[1] e.lazarova@uni-svishtov.bg, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов

Целта на изследването е да изследва стратегическите аспекти на свиващите се градове в Европейски и национален контекст. За постигането на целта са дефинирани три задачи: да се изясни феноменът „свиващ се град“ в европейски контекст; да се класифицират и картографират демографските промени в България; да се систематизират приложимите стратегически документи. Анализът обхваща всички 265 общини в три последователни петгодишни периода, а резултатите са визуализирани с ArcGIS Online въз основа на данни от Националния статистически институт. Ограничение на изследването е, че анализът е проведен на равнище община, а не на отделно населено място.

2. Феноменът „свиващ се град“ в европейски контекст

В научната сфера, все още не е дефинирано единно определение за свиващ се град, но като първо задълбочено изследване в тази посока се смята изследването на Philipp Oswald (Oswald, 2005), което е основа за задълбочаване на изследванията в посока причинно-следствени връзки, времеви и пространствени измерения. Индикаторът, които определя един град като свиващ се е намаляването на населението на годишна база (Haase, Rink, Grossmann, Bernt, & Mykhnenko, 2014), но съществуват различни причини, които водят до появата на този феномен, както и последиците за всеки град се различават не само като мащаб, но и като значение за региона (Haase, Bernt, Grossman, Mykhnenko, & Rink, 2013). Този многомерен процес може да обхване различни части на градовете, цели градове или региони (Pallagst, 2009). В исторически план флуктуациите на населението са били обусловени от икономически фактори, като индустриализация, постиндустриализация, глобализация или от социално значими фактори, като войни, бедствия, епидемии и/или радикални политически промени.

За последните 50 години в Европа е идентифицирано наличието и на двете предпоставки, като в **Западна Европа** причините са предимно с *икономически характер*, докато в **Източна Европа** първите признаци на демографско свиване са в резултат на *социални фактори* – радикални политически реформи (Haase, Bernt, Grossman, Mykhnenko, & Rink, 2013).

В **Западна Европа**, напр. в Англия и Германия в края на 20 в. много силно индустриализирани градове като Ливърпул, Манчестър, Нюкасъл, както и градовете локализирани в Рурския басейн, драстично биват обезлюдявани, тъй като започва процес на деиндустриализация, в който централните части на градовете са перфорирани – множество сгради биват изоставени, като се влошават и социално-икономическите условия в тях – висока бедност и упадък, като в същото време се наблюдава субурбанизация на териториите. Този феномен се проявява и в Италия през 80-те години на 20 в., като се изразява във физическо запустяване на централните райони на градовете и обедняване на населението, и интензивни мигрантски процеси.

В **Източна Европа** (Полша, Чехия, България, Румъния и др.) причината за обезлюдяването на териториите е свързана със бурни политически промени и по-конкретно с радикалната смяната на социалистическия режим с демократичен. В резултат на тези промени се отчитат тежки социално-икономически последици за региона, включително и засилена миграция и прогресиращо намаление на раждаемостта.

Въпреки, че намалението на населението е индикатор за свиващ се град, това не означава, че **последиците** за тези градове са само негативни (Özatağan & Eraydin, 2014) – в някой от тях се наблюдават процеси на *реорганизация на квартали, изграждане на силни институции подкрепени от активни гражданки общества и изразена регионална идентичност и принадлежност, които водят до по-добри условия за живот за местното население*. Ето защо не е изненадващо, че връзката между икономическото развитие и населението в градовете не е еднозначна (Wiechmann & Pallagst, 2012) – може да има свиващи се градове със задълбочаващи се негативни икономически тенденции, но и такива с прогресиращо икономическо развитие, както и да има градове с нарастващо население и икономически показатели, като същевременно се идентифицират и градове, изпитващи икономически ограничения въпреки големият брой резиденти на територията.

На Европейско ниво се разработват специализирани програми за кохезионна политиката на засегнатите региони в отговор на специфичните потребности на териториите с намаляло/намаляващо население. Стратегическата рамка включва доклада „Демографската трансформация в ЕС: разбиране на промените и адаптиране към техните последствия“ (European Commission, 2026a) и съобщението „Демографската промяна в Европа: инструментариум за действие“ (European Commission, 2023a), структурирано в четири стълба. Основен финансов инструмент е кохезионната политика 2021–2027 г. - Регламент (ЕС) 2021/1058 подкрепя районите с демографски затруднения и насочва най-малко 8% от ЕФРР към устойчиво градско развитие. Съобщението „Оползотворяване на талантите в регионите на Европа“ (European Commission, 2023b) идентифицира 82 региона, засегнати от „капан за развитие на таланти“, и въвежда механизъм за задържане и привличане на таланти. Градското измерение е доразвито с Програмата на ЕС за градовете: насърчаване на растежа и просперитета (European Commission, 2025) а селското – с Дългосрочната визия за селските райони: ключови постижения и следващи стъпки (European Commission, 2024). Най-актуалната стратегия - „правото да останеш“, изведена от доклада на „Much More Than a Market“ (Letta, 2024), е в подготовка от 6 май 2026 г. и се очаква да бъде приета в началото на 2027 г.

Може да се обобщи, че подходът на ЕС е комплексен и подпомага държавите членки чрез четири основни групи мерки: подкрепа за родителите чрез достъп до качествени детски грижи и баланс между работа и семейство; подкрепа за младите чрез умения, достъп до пазара на труда и достъпни

жилища; оправомощаване на по-възрастните чрез реформи и подходящи политики на работното място; управлявана законна миграция срещу недостига на работна ръка, в допълнение към оползотворяването на вътрешните таланти. Отчита се и териториалното измерение: насочена подкрепа за региони с обезлюдяване и изтичане на млади квалифицирани кадри, укрепване на селските райони и на градовете като двигатели на развитие за околните територии. Тези политики, макар и да не са фокусирани конкретно върху свиващите се градове, адресират демографските промени и идентифицират инструменти за справяне с тях чрез политики на противодействие и адаптация.

3. Еволюция на свиващите се градове в България

Населението в Република България в периода 2000-2024 г. е намаляло в абсолютна стойност от 1 712 108 души (Национален статистически институт, 2026), което представено като средно намаление (спрямо 2000 г.) е в размер на 71 337.8 души на година, а приравнено в среден темп на намаление за 25 годишния период – 0,990611. Това намаление е обусловено от социално значими фактори, като усложнен социално-икономически преход към демократично управление, политическа нестабилност, икономически кризи, природни бедствия, епидемии и прогресиращо намаление на раждаемостта. При анализ на демографските данни прави впечатление, че след 2017 г.[2] раждаемостта спада под исторически най-ниските стойности отчетени през 1997 г. (64 000 деца) и се задълбочава със всяка следваща година. Това дава основание изследването да се фокусира върху периода 2010-2024 г., в които наред с другите социално-икономически фактори, намаляването на раждаемостта достига критични размери.

За целите на изследването е направен анализ на всички 265 общини в Република България за периода 2010-2024 г., които са разделени в три последователни петгодишни периода, а резултатите от анализа са визуализирани чрез картографиране с ArcGIS Online (вж. фиг. 1-3). При анализиране на демографските промени и категоризиране на общините в България по типове свиващи се градове е използвана класификацията на Wolff & Wiechmann (2018), при която свиващите се градове са групирани в три основни типа – ***временно свиващи се градове*** – когато в рамките на петгодишен период се отчита намаление на населението *поне в една година* (дори когато е последвана от година на растеж и/или след растежа следва демографски спад); ***епизодично свиващи се градове*** – когато в рамките на петгодишния период се отчита намаление на населението в *от 2 до 4 последователни години*; и ***продължително свиващи се градове*** – когато в *повече от четири години* се отчита намаление на населението в рамките на петгодишен период.

[2] Раждаемостта след 2017 г. пада под отчетените стойности за 1997 г. и с всяка година намалява, като през 2024 г. са отчетени едва 53 428 раждания в страната.

От фиг. 1. може да се обобщи, че в периода 2010-2014 г. градовете са стабилни (63% или 167 от градовете) и най-често причините за свиването са свързани с отдалечеността на градовете от социално-икономическите центрове, трудните условия за живот в по-периферни, гранични или планински райони, както и засилени процеси на субурбанизация на столицата, която единствена отчита свиване от типа „продължаващо свиване“.

Фигура 1. Общините в България в периода 2010-2014

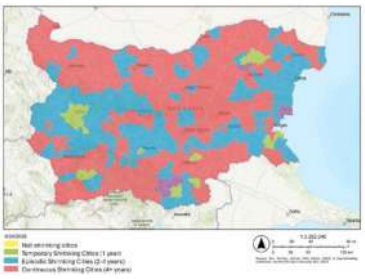

Фигура 2. Общините в България в периода 2015-2019

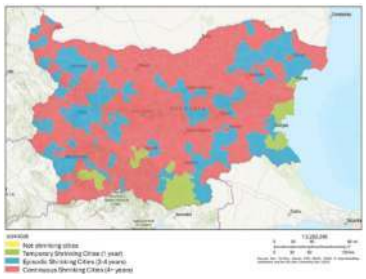

Фигура 3. Общините в България в периода 2020-2024

Източник: Визуализация на автора, изготвена с ArcGIS Online въз основа на статистически данни от www.nsi.bg

В следващия период (2015-2019 г.) демографското намаление обхваща по-голямата част от територията на Република България и преобладаващият тип свиване е от вида „продължаващо свиващи се градове“ (55% от градовете или 144 бр.) обхващайки периферните, граничните, крайбрежните и планински региони, които в предишния период са идентифицирани като свиващи се, през 2015-2019 г. задълбочават тези тенденции (вж. фиг. 2). Централна България, която в първият изследван период отчита демографски ръст, през следващия е обхваната от „епизодично свиване“ (40% от градовете – 105 бр.). Само 5 общини през периода отчитат непрекъснат демографски ръст, в това число са Несебър, Ардино, Джебел, Кърджали и Хитрино.

През периода 2020-2024 г. вече няма нито 1 град в Република България, който да отчита увеличение на населението през петгодишния период (вж. фиг. 3). Демографската криза се задълбочава поради епидемията от Covid-19 и преобладаващият тип градове в периода 2020-2024 са „продължаващо свиващи се“ (62% от градовете, 164 бр.). „Епизодично свиване“ отчитат 84 града , които формират 32% от градовете в Република България. Най-слабо засегнати от демографската криза са няколко крайбрежни града (Несебър, Поморие, Приморско, Бяла, Варна и Созопол) и планинки райони (Банско, Джебел, Кирково, Крумовград, Кърджали, Момчилград, Родопи, Минерални бани, Стамболово), които осигуряват по-здравословна среда, но и те са класифицирани като „временно свиващи се градове“.

Може да се обобщи, че Република България е в процес на динамични демографски промени, които формират свиващи се градове по цялата

територия на страната, като по-слаби процеси се развиват в крайморски и планински градове. Социално-икономическите предпоставки, свързани с политическата нестабилност и влошеното качество на живот в последните години доведоха до рекордно ниска раждаемост в страната, която епидемията от Covid-19 задълбочи и превърна в повсеместно проявление.

Стратегическата рамка за адресиране на демографската криза в страна намира израз в Актуализираната национална стратегия за демографско развитие на населението в Република България (2012–2030 г.) (Министерство на труда и социалната политика, 2012), която е основният документ указващ държавната политика за намаляване темповете на намаление на населението, дългосрочно стабилизиране и повишаване качеството на човешкия капитал. В отговор на европейските политики е разработена и Национална стратегия по миграция на Република България (Министерски съвет, 2025), която има за цел да регулира процесите на законна миграция, интеграция на чужденци, управление на границите и привличане на български диаспори обратно в страната. В националната програма за развитие „България 2030“ (Министерски съвет, 2020) една от основните стратегически цели е „демографски подем“, която е пряко обвързана с ускореното икономическо развитие и намаляване на регионалните неравенства. На този етап, макар и да не са фокусирани конкретно върху свиващите се градове, политиките адресират демографските промени и идентифицират инструменти за справяне с тях чрез политики на противодействие и адаптация.

4. Заключение

Проведеният анализ показва, че в изследваният период свиването на градовете в Република България се превръща от ограничено, предимно периферно явление в повсеместен процес. Европейската и националната стратегическа рамка адресират демографските промени чрез политики на противодействие и адаптация, но не разглеждат свиващите се градове като отделен обект за въздействие. При установения мащаб на процеса това поставя въпроса доколко мерките, насочени към възстановяване на растежа, са достатъчни. Необходими са и политики, които да поддържат качеството на живот и публичните услуги в условията на трайно намаляващо население.

Използвани източници

Министерски съвет. (2020). Национална програма за развитие „България 2030“. Извлечено от https://www.strategy.bg/bg/strategy-documents/1349

Министерски съвет. (2025). Национална стратегия за управление на миграцията и убежището 2025-2030 г. Извлечено от https://strategy.bg/bg/strategy-documents/1725

Министерство на труда и социалната политика. (2012). Актуализирана Национална стратегия за демографско развитие на населението на Република България. Извлечено от https://www.mlsp.government.bg/uploads/1/demographic-strategy-update.pdf

Национален статистически институт. (2026). Извлечено от www.nsi.bg

Beins, B. (2012). *APA Style Simplified: Writing in Psychology, Education, Nursing, and Sociology.* New York: Wiley-Blackwell.
European Commision. (2026). Eurostat. *Demography of Europe – 2026 edition*. Изтеглено на 2026 от https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/demography-2026
European Commission. (2023b). Harnessing talent in Europe's regions. Извлечено от https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/publications/communications/2023/harnessing-talent-in-europe-s-regions_en
European Commission. (2023a). Communication „Demographic change in Europe: a toolbox for action. Извлечено от https://commission.europa.eu/publications/communication-demographic-change-europe-toolbox-action_en
European Commission. (2024). The long-term vision for the EU's rural areas: key achievements and ways forward. Извлечено от https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52024DC0450
European Commission. (2025). EU Agenda for Cities 2025. Извлечено от https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/publications/communications/2025/eu-agenda-for-cities-2025_en
European Commission. (2026a). Report - Demographic transformation in the EU: understanding change and adapting to its consequences. Извлечено от https://commission.europa.eu/topics/employment-and-social-affairs/demographic-change-europe_en
Haase, A., Bernt, M., Grossman, K., Mykhnenko, V., & Rink, D. (2013). Varieties of shrinkage in European cities. *European Urban and RegionalStudies, 0*(0). doi:https://doi.org/10.1177/0969776413481985
Haase, A., Rink, D., Grossmann, K., Bernt, M., & Mykhnenko, V. (2014). Conceptualizing Urban Shrinkage. *Environment and Planning A: Economy and Space, 46*(7), 1519-1534. doi:https://doi.org/10.1068/a46269
Letta, E. (2024). Much More Than a Market. Извлечено от https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf
Li, X. (2021). Shrinking Cities and Towns: Policy Responses to the Challenges, Urban Planning, and Development Strategies. *Geograpy, Political Science*.
Oswald, P. (Ред.). (2005). *Shrinking Cities: Inrnational Research* (Том 1). Hatje Cantz. doi:ISBN:978-3-7757-1682-6
Özatağan, G., & Eraydin, A. (2014). The Role of Government Policies and Strategies Behind the Shrinking Urban Core in an Expanding City Region: The Case of Izmir. *European Planning Studies, 22*(5), 1027-1047. doi:https://doi.org/10.1080/09654313.2012.757588
Pallagst, K. (2009). *The Future of Shrinking Cities: Problems, Patterns and Strategies of Urban Transformation in a Global Context.* doi:https://www.semanticscholar.org/paper/The-Future-of-Shrinking-Cities%3A-Problems%2C-Patterns-Pallagst/e05b3200c2f765709c52da3479dcd87a590034e8
Pinilla, V., Ayuda, M., & Sáez-Pérez, L. (2008). Rural depopulation and the migration turn around in Mediterranean Western Europe: a case study of Aragon. *Journal of Rural and Community Development, 3*, 1-22. Извлечено от https://www.researchgate.net/publication/234091201_Rural_depopulation_and_the_migration_turn_around_in_Mediterranean_Western_Europe_a_case_study_of_Aragon
Wiechmann, T., & Pallagst, K. (2012). Urban shrinkage in Germany and the USA: A Comparison of Transformation Patterns and Local Strategies. *International Journal of Urban and Regional Research,, 36*(2), 261-280. doi:https://doi.org/10.1111/j.1468-2427.2011.01095.x
Wolff, M., & Wiechmann, T. (2018).): Urban growth and decline: Europe's shrinking cities in a comparative perspective 1990-2010. *European Urban and Regional Studies, 25*(2), 122-139. doi:10.1177/0969776417694680